

BISSCHOPPELIJKE BRIEF

**HET VIERN VAN HET
PAASTRIDUUM
EN DE ZONDAGSE EUCHARISTIE
IN ONZE PAROCHIES**

Geachte en dierbare medewerkers in het pastoraat,

De viering van de heilige eucharistie is het hart van ons kerk-zijn. Daar beleven we het sterkst onze verbondenheid met de verrezen Heer. Daar dragen we onze gebeden en gaven aan Hem op. Daar worden we gemotiveerd en toegerust om ons in te zetten voor onze medemensen en voor Gods koninkrijk in de wereld van vandaag. In al onze parochiekerken staat het altaar centraal, de plaats waar we het offer van Christus steeds opnieuw mogen gedenken en beleven. Nauw verbonden met de eucharistie is de viering van Gods Woord. We zijn dankbaar dat we dit belangrijkste sacrament met regelmaat kunnen vieren.

De betekenis van de eucharistie wordt ons steeds opnieuw duidelijk door de gebeden en gebaren die de kerk hiervoor gebruikt. Het sterkst wordt de zin van dit sacrament duidelijk in de vieringen van het Paastriduum: Witte Donderdag, Goede Vrijdag en Pasen. Op deze dagen gedenken wij het leven, lijden, sterven en verrijzen van Jezus, waardoor Hij ons verlost heeft van duisternis en dood en ons doet delen in het nieuwe, eeuwige leven. Aan dit Paasmysterie geeft Hij ons deel door de sacramenten, met name de eucharistie, waarvan wij de instelling vieren op Witte Donderdag. In de eucharistie krijgen wij op sacramentele wijze deel aan de dood en het nieuwe leven van Jezus.

In aansluiting op de brief van de Nederlandse bisschoppen over het Paastriduum van februari 2012, willen we in dit schrijven twee onderwerpen aan de orde stellen die nauw met elkaar verbonden zijn: de viering van het Paastriduum in het eerste en de zondagse

eucharistie in onze parochies in het tweede deel. Deze onderwerpen brengen we ter sprake in verband met de organisatorische veranderingen in onze parochies. Al lange tijd werken de meeste parochies in ons bisdom met elkaar samen. De zorg voor de liturgische vieringen ligt in eerste instantie bij de pastorale teams waarin de pastoor met behoud van zijn eigen verantwoordelijkheid samenwerkt met de pastorale werk(st)er, de diaken en/of de parochievicaris. Sinds eind november 2011 geldt het diocesane beleidsplan 'Kwetsbaar en hoopvol' waarin naar voren komt dat binnen een termijn van maximaal zes jaar de samenwerkende parochies zullen gaan fuseren tot nieuwere grotere parochies met meerdere kerken en geloofsgemeenschappen. Ook komt in het beleidsplan naar voren de centrale plaats van de eucharistie in onze kerk. Hoe kunnen wij in dat nieuwe kader in de komende jaren bevorderen dat de eucharistie voor zoveel mogelijk parochianen wekelijks gevierd kan worden en bron en hoogtepunt van ons kerk zijn blijft? Daarover gaat deze brief.

DEEL 1 HET PAASTRIDUUM

In onze parochies worden de drie heilige dagen Witte Donderdag, Goede Vrijdag en Pasen altijd met aandacht en zorg gevierd. Dat bleek uit de enquête die door de Diocesane Werkgroep Liturgie begin 2011 gehouden werd. Daaruit en uit andere bronnen wordt echter ook duidelijk dat het afnemend kerkbezoek en het priestertekort op deze vieringen zijn stempel drukt: lang niet overal kunnen de plechtigheden plaatsvinden volgens de liturgische richtlijnen van onze kerk en met voldoende deelname van gelovigen. Nu in ons bisdom de

samenvoeging van parochies op het programma staat, moeten we onszelf de vraag stellen hoe de Goede Week-plechtigheden in deze nieuwe omstandigheden het beste vorm kunnen krijgen. Hieronder zullen wij richtlijnen geven voor het waar, hoe en wanneer vieren van het Paastriduum binnen de samenwerkende of samengevoegde parochies. In de bijlage attenderen wij op een aantal liturgische details die de inhoud van de vieringen verduidelijken en daarom aandacht verdienen.

De vieringen van het Paastriduum, waar, hoe en wanneer?

De plechtigheden van Witte Donderdag, Goede Vrijdag, Paasnacht en Paasochtend zijn het hoogtepunt van het kerkelijk jaar. Ze vormen een eenheid en vragen om feestelijke vieringen met een zo ruim mogelijke deelname van gelovigen. Met name de viering van Witte Donderdag en de Paaswake moeten geleid worden door een priester om daarin de eucharistie te kunnen vieren en het (doop)water te kunnen zegenen. Binnen elk samenwerkingsverband of samengevoegde parochie zullen daarom één of twee kerken gekozen worden waarin men alle plechtigheden van het Paastriduum verricht. Dit hoeft niet elk jaar dezelfde kerk te zijn. De gelovigen die gewoonlijk kerken in het kerkgebouw van een ander dorp of een andere wijk moeten aangemoedigd worden voor deze bijzondere vieringen naar de kerk te gaan waar de Goede Week-plechtigheden gevierd worden. Vaak zal het nodig zijn iets te regelen voor het vervoer van de oudere parochianen, hetgeen als een zinvolle diaconale taak gezien mag worden. Wij vragen dus dat deze vieringen meer centraal gehouden worden.

Het zal voor heel wat kerken niet gemakkelijk zijn te moeten accepteren dat daar niet alle plechtigheden zullen plaatsvinden. Als men echter de gezamenlijke vieringen goed voorbereidt en organiseert zal men ook weer de voldoening hebben van echte feestelijke gemeenschapsvieringen met een flink aantal aanwezigen.

Witte Donderdag.

Deze viering zal altijd een eucharistie zijn, en wel aan het begin van de donderdagavond. Het houden van woord- en communievieringen op de avond van Witte Donderdag is niet toegestaan. De reden hiervoor is dat juist op deze avond de eucharistie is ingesteld. Pastorale teams wordt gevraagd samen in een gezamenlijke viering voor te gaan; aanwezige priesters worden uitgenodigd hierin te concelebreren, diakens en pastorale werk(st)ers de hun toekomende taken uit te voeren. Men zal streven naar een feestelijke viering met een grote opkomst van gelovigen waarin parochianen uit alle deelnemende gemeenschappen een actieve rol spelen. Koren, lectoren en misdienaars uit de diverse kerken worden ingeschakeld.

In de andere kerkgebouwen van het samenwerkingsverband of de samengevoegde parochie wordt geen liturgische plechtigheid gehouden. Wel kan men, waar het H. Sacrament in het tabernakel bewaard wordt, in de loop van de avond een kortere of langere gebedswake houden in de eigen kerk, waarbij gezangen en gebedsteksten gebruikt worden.

Goede Vrijdag

De liturgische plechtigheid van herdenken van lijden en sterven van Christus wordt in de gekozen centrale kerk gehouden. De gelovigen worden aangemoedigd naar deze centrale viering te komen en ook het hele pastorale team zal hierin samen voorgaan. Ook in de andere kerkgebouwen van het samenwerkingsverband of de gefuseerde parochie kunnen op andere tijdstippen vroomheidsoefeningen gehouden worden, zoals de kruisweg of een bezinningsviering.

Paasnacht

In de nacht van zaterdag op zondag wordt, na het invallen van de duisternis, een paaswake gehouden. Deze viering van waken en bidden loopt altijd uit op de viering van de eucharistie. De Paaswake is de belangrijkste liturgie van het jaar, de viering van de overgang van de dood naar het nieuwe leven in Christus. Juist in de eucharistie wordt dit tegenwoordig gesteld. Het is daarom niet toegestaan een paaswake met woord- en communieviering te houden. In de samenwerkende parochies of de samengevoegde parochie kiest men één of twee kerken waarin de paaswake gehouden wordt. Het hele pastorale team zal daarin samen voorgaan; in goede samenwerking verricht ieder lid van het team de hem of haar toekomende taken. Koren, lectoren en misdienaars uit meerdere kerken worden ingeschakeld. Parochianen uit de diverse dorpen of wijken die gewoonlijk naar een andere kerk gaan, worden uitgenodigd naar deze wake te komen. Vaak zal het wenselijk zijn iets te regelen voor het vervoer van de oudere parochianen. Bij de lichtritus aan het begin wordt één paaskaars ontstoken, naar voren gedragen en

toegezongen in de paasjubelzang. Andere paaskaarsen voor de andere kerken van het verband of de parochie worden aan het eind van de viering ontstoken en aan vertegenwoordigers van de diverse gemeenschappen meegegeven.

Paasochtend

In de gekozen centrale kerk wordt ook de feestelijke viering van Paasmorgen gehouden, zo mogelijk met viering van de eucharistie. Ook in de andere kerken van het verband of de parochie worden op Paasmorgen zo mogelijk diensten gehouden, waarbij ook de heilige communie wordt uitgereikt.

DEEL II DE ZONDAGSE EUCHARISTIE IN ONZE PAROCHIES

In ons beleidsplan 'Kwetsbaar en hoopvol' staat de bevordering van de eucharistie vermeld als één van de belangrijkste doelstellingen. Het is ons ideaal om in onze kerken wekelijks de eucharistie te kunnen vieren. We zijn ons echter bewust dat we dat niet halen en dat er door het priestertekort op een aantal plaatsen maar weinig eucharistievieringen kunnen zijn. In oktober 2009 en 2010 hebben we als pastorale beroepskrachten in ons bisdom studiedagen over de eucharistie en over de communievieringen gehad. Daar kwam de centrale plaats van de eucharistie naar voren, voor ons kerk-zijn en voor onze geloofsbeleving. Daar kwam ook naar voren dat bij

afwezigheid van een priester er een vervangende viering van woord en communie gehouden mag worden, waarin diakens, pastoraal werk(st)ers of parochianen kunnen voorgaan. In de discussie is er tevens aandacht geweest voor de vraag hoe het aantal vieringen van de eucharistie vermeerderd kan worden.

In dit tweede deel van deze brief wil ik speciaal uw aandacht vragen voor één aspect daarvan, namelijk het aantal zondagse eucharistievieringen waarin onze priesters voorgaan op zaterdagavond en zondagmorgen. Wat ik tijdens de laatste studiedag al kort naar voren heb gebracht wil ik in deze brief nog eens onder uw aandacht brengen, namelijk mijn verzoek aan de priesters om zaterdagavond en zondagmorgen drie eucharistievieringen te celebreren. Heel concreet betekent dit dat we u vragen op zondagmorgen twee keer de eucharistie te vieren in twee kerkelijke locaties en daarnaast ook nog op de vooravond van de zondag, de zaterdagavond een viering te doen. Vieringen op vrijdagavond of zaterdagmorgen gelden niet als zondagsviering.

We zijn ons bewust dat voor sommige, vooral oudere, priesters twee vieringen na elkaar op zondag misschien te veel is en hebben er begrip voor dat zij zich beperken tot één viering. Maar met name de jongere priesters willen we vragen u op zondagmorgen niet tot één viering te beperken. Wij willen op zoveel mogelijk kerkelijke locaties dit sacrament wekelijks vieren.

Er zijn twee omstandigheden die het uitvoeren van deze beleidslijn bemoeilijken. Ten eerste is er hier en daar de gewoonte dat communievieringen zeer regelmatig ingeroosterd worden, ook als dat niet echt nodig is. Ten

tweede heeft het twee keer vieren van de eucharistie op zondag gevolgen voor de aanvangstijd van de vieringen. Parochies vinden het vaak niet prettig als hun viering vroeg of juist laat begint. Wij wijzen erop dat beide punten niet zo zwaar mogen wegen dat zij de viering van de eucharistie in de weg staan. De meeste pastorale werk(st)ers of parochianen zullen bereid zijn minder vaak voor te gaan in communievieringen als er in hun kerk vaker een eucharistieviering kan zijn. Zij zullen zelf ook graag regelmatig de eucharistie meevieren. Bovendien kunnen zij, naast de priester, ook een actieve rol spelen in de viering van de eucharistie. Wat betreft de aanvangstijden blijkt telkens opnieuw dat men snel went aan een andere tijd en ook begrip heeft voor het feit dat de priester op zondag op meerdere plaatsen moet zijn. We doen dus een beroep op de parochies hierin een zekere soepelheid op te brengen.

Natuurlijk zou het prettiger zijn als de priester voor en na de viering alle tijd had om met de eigen parochianen contact te hebben en niet naar een andere locatie zou hoeven. We willen echter de waarde van de eucharistie op dit punt zwaarder laten wegen. We vermoeden dat de priester voor de eerste of na de tweede viering of op andere momenten voldoende tijd vindt voor het waardevolle contact met de parochianen.

SLOTWOORD

De eucharistie is de bron en het hoogtepunt van ons kerk zijn, zo zegt het Tweede Vaticaans Concilie, dat dit jaar vijftig jaar geleden geopend werd. Juist waar dat besef niet altijd meer zo sterk is, willen we elkaar helpen om

deze geloofsbeleving te verdiepen en te verlevendigen. In de eucharistie beleven wij een unieke verbondenheid met de Heer en met elkaar. Ik ben dankbaar dat zoveel priesters en gelovigen de eucharistie met hart en ziel beleven en veel werk verzetten voor mooie en waardige vieringen. Ik ben ook dankbaar voor de inspirerende woord- en communievieringen die gehouden worden als er geen priester is. Op de gewone zondagen maar ook bij de voorbereiding en de viering van de plechtigheden van de Goede Week zijn zo velen, vrijwilligers en beroepskrachten, actief betrokken. Als bisschop wil ik hen allen oprecht danken voor hun inzet.

Laten we verdere stappen zetten, in respect voor ieders eigen verantwoordelijkheid, om de eucharistie meer centraal te stellen in onze parochies en in ons leven en steeds opnieuw de Heer te herkennen in het breken van het brood. Graag nodig ik u uit deze brief met elkaar te bespreken en te zien hoe deze in uw parochies uitgevoerd kan worden.

Met een hartelijke groet, verbonden in Christus,

Mgr. dr. G.J.N. de Korte,
Bisschop van Groningen-Leeuwarden.